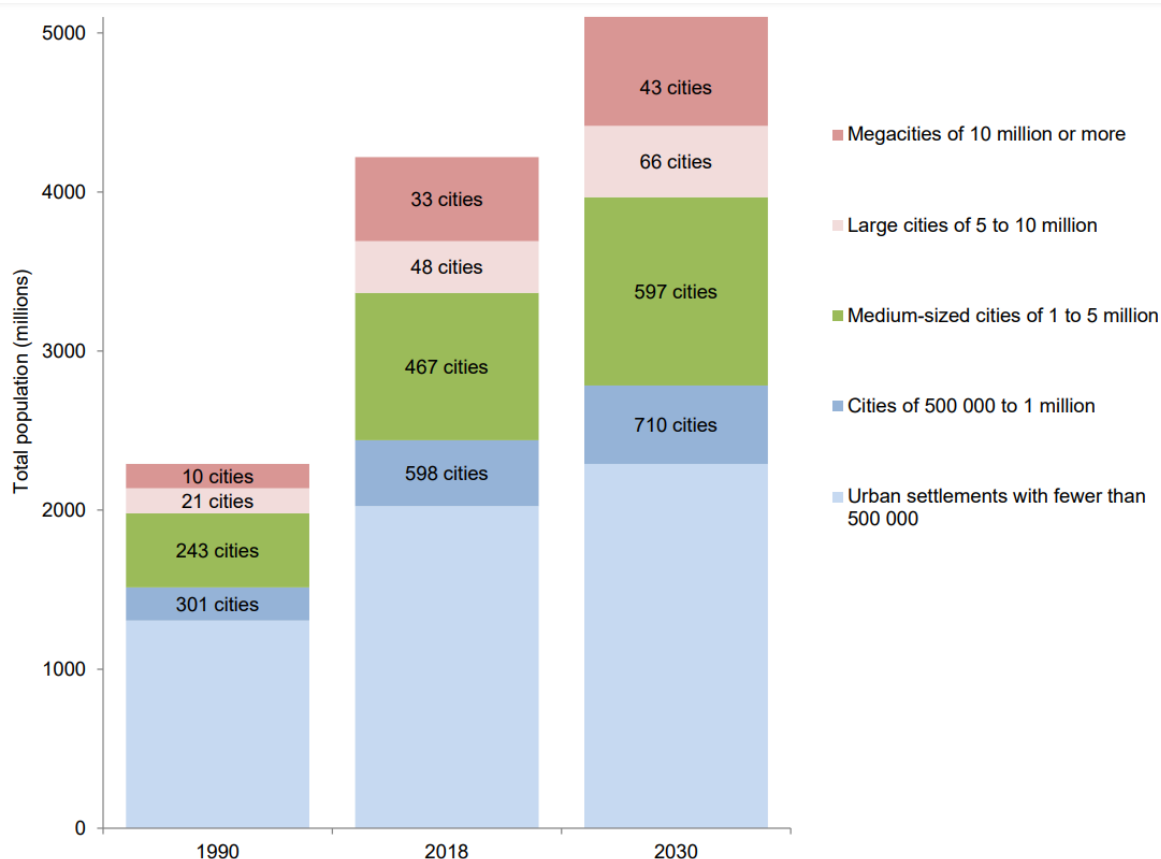

OSKA trendikaardid. Tööjõu- ja oskuste vajadust mõjutavad tulevikutrendid 2030

Linnastumine ja ränne kujundavad ühiskondi ümber

Trendi mõju avaldumine

1. **Maailma rahvastik kolib kasvavas tempos linnadesse elama.** ÜRO prognoosib, et aastaks **2050 elab umbes kaks kolmandikku** (68%) inimestest **linnades** (2018. aastal 55%). ([United Nations, 2019c \[1\]](#))
2. Maailmas on juba vähemalt 33 megalinna (üle 10 mln elaniku) ning nende elanikkond kasvab kiiresti. Aastal 2030 elab neis umbes 9% maailma elanikkonnast ning lisaks elab 1–10 mln elanikuga linnades veel 19% inimestest. **Suurem osa maailma elanikest elab aastal 2030 siiski veel maapiirkondades (40%) ja alla poole miljoni elanikuga linnades (27%).** ([European Strategy and Policy Analysis System, 2019 \[2\]](#); [PwC, 2018b \[3\]](#)) (vt ka joonis 7)

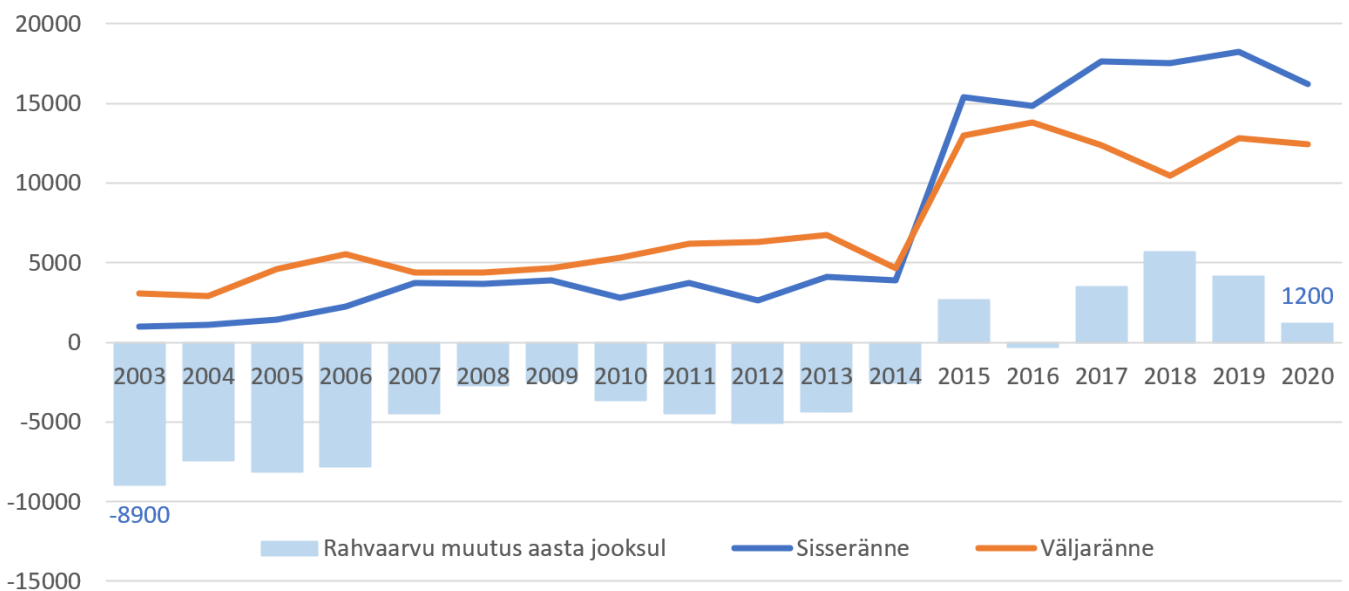

Joonis 7. Maailma linnade ja linnastute arv elanikkonna ja linnatüüpide järgi aastatel 1990, 2018 ja 2030.

Allikas: ÜRO ([United Nations, 2019c \[4\]](#))

3. **Linnastumise mustrid, kiirus ja põhjused on mitmekesised ning sõltuvad väga palju demograafilistest protsessidest.** Demograafilised trendid on omakorda seotud nii majanduslike, sotsiaalsete kui ka poliitiliste mõjusuundumustega ning pakuvad nii suur- kui ka väikelinnade arengule dünaamilist konteksti. ([Baeumler jt, 2021 \[5\]](#))

4. **Paljud maailma riigid on huvitatud olema uute tehnoloogilinnade arendajad.** Visioonid moodsast, „uue ühiskonnamudeliga“ tehnoloogilisest urbanismist koondavad kujutlusi New Yorgi kultuurilisest mitmekesisusest ja elujõulisusest, Tokyo tõhususest ja innovatiivsusest ning Rootsi linnade jätkusuutlikust ja sotsiaalteenustele keskenduvast mudelist. ([CB Insights, 2021a \[6\]](#))
5. **2019. aastal elas 3,5% maailma rahvastikust ehk 272 mln inimest väljaspool sünniriiki** ([International Organization for Migration, 2019 \[7\]](#)). Mõne allika hinnangul on ligi pooled rahvusvahelistest migrantidest tööründajad, umbes 40% pererändajad ja umbes 10% sundrändajad ([Anniste, 2018a \[8\]](#); [United Nations, 2020a \[9\]](#)). Euroopas ja USA-s on peamiseks siiski pereränne, kusjuures otseselt tööränne on suhteliselt väike ([European Political Strategy Centre, 2019 \[10\]](#); [Immigration... \[11\]](#)).
6. **COVID-19 pandeemiast põhjustatud** piirangud rahvusvahelises rändes võisid vähendada väljaspool kodumaad elavate inimeste arvu 2020. aasta keskpaigaks umbes 2 mln võrra. **Suurim mõnes teises riigis sündinud inimeste arv oli 2020. aastal Euroopas - 87 mln**, kuid umbes 70% neist olid sündinud mõnes teises Euroopa riigis ehk rännati peamiselt EL-i sees. ([United Nations, 2020a \[12\]](#))
7. **Mõnes riigis on rändest saanud rahvastikumuutuste peamine komponent.** Aastatel 2010–2020 on Euroopa, Põhja-Ameerika, Põhja-Aafrika, Lääne-Aasia ning Austraalia ja Uus-Meremaa rändesaldo olnud positiivne. ([United Nations, 2019b \[13\]](#))
8. **Hinnanguliselt kümnes riigis ulatus negatiivne rändesaldo aastatel 2010–2020 üle 1 mln inimese piiri.** Paljude riikide puhul on see seotud eelkõige ajutise tööründega (nt Bangladesh, Nepal, Filipiinid), mõnes on see aga ajendatud relvakonfliktidest, vägivallast ja ebastabiilsest olukorrast koduriigis (nt Süüria, Venezuela, Myanmar). ([United Nations, 2020a \[14\]](#))
9. **Kui veel 2000. aastatel vähenes Eesti rahvaarv igal aastal 5000 - 10 000 inimese võrra, siis 2015. aastal rahvastiku kahanemine peatus** ning alates 2016. aastast on rahvaarv taas kasvanud. Suunamuutuse tingis peamiselt sisseänne, mis on märkimisväärselt kasvanud (vt joonis 8) ([Statistikaamet. Rahvastik soo ja vanuserühma järgi... \[15\]](#)).

Joonis 8. Rahvaarvu muutus aasta jooksul, sisseänne ning väljaränne aastatel 2003–2020. Allikas: Statistikaamet ([Statistikaamet. Rahvastik soo ja vanuserühma järgi... \[16\]](#); [Statistikaamet. Ränne soo, vanuserühma ja rände liigi... \[17\]](#))

10. Kuni 2014. aastani ületas Eestist väljarännanute arv aasta-aastalt sisseännet, kuid **2015. aastast** on olukord olnud vastupidine ning **Eesti rändesaldo positiivne**. 2020. aastal oli rändesaldo plussis ligi 3800 inimesega. ([Statistikaamet. Ränne soo, vanuserühma ja rände liigi... \[18\]](#); [Ots, 2020 \[19\]](#); [Anniste,](#)

[2018a \[20\]](#) Kokkuvõttes on alates EL-iga ühinemisest Eestisse saabunud ja Eestist lahkunud inimeste arv sisuliselt võrdne, kuid Eesti kodanike rändesaldo on olnud ligikaudu 30 000 inimese võrra negatiivne.

Vaata lisaks megatrendi [Rahvastikumuutused suunavad arengut](#).

Trendi mõju töökohtadele

1. Väljarände tõttu väheneva tööjõuga piirkonnad seisavad silmitsi vananeva ja kahaneva elanikkonna probleemidega, samas on maailma suurlinnad sisserändajate suure hulga tõttu hädas **lõimumisega** ([ESPON, 2019 \[21\]](#)).
2. Elanikkonna vananemine, rahvusvaheline ja riigisisene ränne ning teadmistepõhise majanduse koondumine suurtesse linnakeskustesse on suurendanud linnades ebavõrdsust ja piirkondlikku segregeeritust. **Noored, kõrgema kvalifikatsiooniga spetsialistid liiguvad maalt linnapiirkondadesse ja pealinnadesse, kus on rohkem nende oskustele vastavaid töökohti ning kõrgem elatustase.** ([ESPON, 2019 \[22\]](#); [European Strategy and Policy Analysis System, 2019 \[23\]](#))
3. **Suurtest linnadest on saanud järjest kesksamad piirkonnad uute töökohtade loomisel.** Juba praegu on paljude suuremate linnade sisemajanduse koguprodukt (SKP) suurem kui keskmise suurusega riikidel. ([PwC, 2018b \[24\]](#))
4. Kõrgema sissetulekuga inimesed linnades loovad sotsiaalset keskkonda teistele omasugustele ning tekitavad tarbimise teel ka uusi, **madalamaid oskusi nõudvaid töökohti** ([Pärna, 2016 \[25\]](#)).
5. Tänapäevane tehnoloogia võimaldab muuta linnapiirkonnad järjest turvalisemateks, puhtamateks ja tõhusamateks keskkondadeks, **nn nutikateks linnadeks (smart cities)** ([European Strategy and Policy Analysis System, 2019 \[26\]](#); [World Economic Forum, 2020b \[27\]](#)). Moodsad, tulevikuvisionis tehisintellekti poolt juhitud linnakeskkonnad ei tekita süsinikuheidet ning on märksa läbimõelduma funktsionaalsusega ([CB Insights, 2021a \[28\]](#); [World Economic Forum, 2021b \[29\]](#); [World Economic Forum, 2018 \[30\]](#); [World Economic Forum ja PwC, 2018 \[31\]](#)). Sellised keskkonnad **meelitavad ligi nii kohalikke kui ka rahvusvahelisi uue põlvkonna talente.**
6. Riikidevahelises konkurentsisis **talentide ligimeelitamisel tõuseb esile riiklike rändepoliitikate tähtsus** ([Anniste, 2018b \[32\]](#)). Rahvusvahelise töötamise võimalused mitmekesisuvad ning tööjõurände sihtriigid hakkavad üha enam tunnetama konkurentsi välistööjõule ja seda eriti kõrgema oskustasemega töötajate puhul ([United Nations, 2020a \[33\]](#)). Talentide meelitamisel on järjest tähtsamaks muutunud ka ülikoolid, kus varasemast enam on võimalik õppida ingliskeelsetel õppeprogrammidel.
7. Õpi- ja targa tööjõu konkurentsisis allajäämisel on üks võimalik arengusuundumus arenenud (Euroopa) riikide majanduste stagneerumine, mis toob kaasa **tagasirände, eriti just tärkavatele turgudele**, kus elatustase kiiresti kasvab ([Eamets, 2018 \[34\]](#)).
8. Jätkuv rahvaarvu kasv mitmes Euroopaga külgnevas piirkonnas (Lähis-Ida, Aafrika), ränne vähem arenenud riikidest enam arenenud riikidesse, Eesti elatustaseme kasv ning tööealiste inimeste arvu vähenemine viitavad **aina suurenevale rändesurvele Eestisse**. Seda toetab Eesti ettevõtete tööjõuvajadus. Suur osa viimaste aastate sisserändest Eestisse lähtub siiski Ukrainast, Venemaalt jt endistest Nõukogude Liidu riikidest. ([Eamets jt, 2018 \[35\]](#))
9. **Üha enam inimesi asub Eestisse elama, töötama või õppima ning järjest rohkem eestlasi pöördub tagasi Eestisse.** Eestis toimunud rändepöördes mängib suurt rolli just tagasiränne. Aastatel 2015–2019 pöörduti Eestisse enim tagasi Soomest, Venemaalt ja Suurbritanniast. ([Siseministerium ja Euroopa Rändevõrgustiku Eesti kontaktpunkt, 2019 \[36\]](#))
10. **Rahvastikumuutustega eduka toimetuleku strateegia** peaks rände puhul hõlmama väljarände vähendamist ja tagasirände toetamist, kõrgelt kvalifitseeritud ja lõimumisvalmis sisserändajate eelistamist, lõimumise edendamist ning hargmaisuspoliitika arendamist ([Puur jt, 2018 \[37\]](#)). **Edukas**

rahvastikumuutustega kohanemine eeldab ka majanduse konkurentsivõime ja tootlikkuse suurendamist ning mõõdukat sisserännet ([Eamets jt, 2018 \[38\]](#)).

11. **Tööturu ja ühiskonna ees seisvate demograafiliste muutustega kohandamise strateegia peaks olema ettevaatav ja kompleksne**, ka lühiajalises vaates vaid sisserändele panustamine on liiga lihtsustatud ja ühekülgne ([Eamets jt, 2018 \[39\]](#)).
12. **Eesti tööturu strateegia** peaks hõlmama pikema ja produktiivse tööelu eelduseks olevat elukestvat õpet ja oskuste ajakohastamist, tervise säilitamist, sisserännanute ja nende järelpõlve lõimumise edendamist, järjekindlat panustamist perepoliitikasse ning ühiskonna lapse- ja peresõbralikkuse suurendamist ([Eamets jt, 2018 \[40\]](#)).

Vaata lisaks megatrendi [Rahvastikumuutused suunavad arengut](#).

Trendi mõju oskustele

1. Nii EL-i, riiklikud kui ka piirkondlikud majandusarengu poliitikad osutavad üha **suuremat tähelepanu majandussektorite teadmuspõhisuse toetamisele ja kõrgelt kvalifitseeritud tööjõu liikumismustritele** ([ESPON, 2019 \[41\]](#)). Eesti on võtnud eesmärgiks edendada **targaks ettevõtluseks vajalike oskuste omandamist, sh loodus- ja täppisteaduste ning tehnoloogiavaldkonna oskuste** õppimist ([Vabariigi Valitsuse kodulehekülg, i.a. \[42\]](#)).
2. **Eri kultuuride tundmine on tuleviku üks võtmeoskusi** ([Eamets, 2018 \[43\]](#)). Organisatsioonides tuleb järjest enam arvestada mitmekeelse töötajaskonna juhtimise proovikividega ning üle riigipiiride toimuva suhtlusega. Kasvav suund on inglise keele muutumine organisatsioonide sisemiseks töökeeleks. See seab **varasemast kõrgemad nõudmised keelteoskusele, aga ka eri kultuuride tundmisele ning suhtlemisoskusele**. ([Rosenblad jt, 2018 \[44\]](#); [ILO, 2019a \[45\]](#))
3. **Väga oluliseks muutuvad ülekantavad oskused**, mis võimaldavad toime tulla eri valdkondades ja ametites. Sellisteks oskusteks on nt kriitiline mõtlemine, virtuaalsetes meeskondades töötamise oskus, matemaatiline mõtlemine, empaatiavõime ning eri kultuuride tundmine. Inimesed vahetavad ameteid ja elukutseid praegusest märksa sagedamini, seega **kasvab elukestva õppe osatähtsus**. ([Eamets jt, 2018 \[46\]](#))
4. **EL-i liikmesriigid investeerivad inimeste haridustaseme tõstmise ja teadmispõhist majandust toetavate oskuste arendamisse** – tegeletakse kõrghariduse kvaliteedi arendamisega, kõrghariduse kättesaadavuse parandamise ning elukestva õppe toetamisega. Riiklikud ja regionaalsed **strateegiad, mis motiveeriksid välismaal elavaid oskustöölisi ja spetsialiste kodumaale tagasi pöörduma või mis keskenduksid väliskogukondade võrgustike ärakasutamisele, on aga vähem levinud**. ([ESPON, 2019 \[47\]](#))

Vaata lisaks megatrendi [Rahvastikumuutused suunavad arengut](#).

Trendi mõju ühiskonnale, majandusele, haridusele

1. **Linnastumisega seostub sündimuse langus** ning arvestades kasvavat linnastumist, viitab see võimalikele madalamatele sündimuse näitajatele tulevikus ([European Strategy and Policy Analysis System, 2019 \[48\]](#)).
2. Moodsate **tehnoloogialinnade arendamise juures on risk**, et praegused elanikud ei ole valmis elupiirkonna ning sellega koos ka elamiskulude kallinemiseks ([CB Insights, 2021a \[49\]](#)).
3. **Suures osas on ränne riiklike rändepoliitikate reguleerida, kuna rände ebaõnnestunud juhtimine võib ohustada ühiskonna sidusust, julgeolekut ja suveräänsust**. Riikide rändepoliitikad pole kunagi olnud staatilised ning vastavalt ühiskonnas toimuvatele suundumustele on

- neid pidevalt muudetud, et mõjutada nii riikide rahvastikku kui ka tööjõuturgu. ([Anniste, 2018b \[50\]](#))
4. **Riigid eksperimenteerivad üha enam rändepoliitikatega**, kombineerides eri mudeleid. Arvesse võetakse nii sisserändaja kohanemisvõimekust kui ka majanduse hetkeolukorda ja tööjõuvajadust. ([Anniste, 2018b \[51\]](#))
  5. **Mida edukam on riik, seda atraktiivsem on see ka sisserändajatele**. Kõigi nende suundumuste koosmõjus on Eesti juba muutunud väljarände riigist sisserände riigiks. ([Eamets jt, 2018 \[52\]](#))
  6. ÜRO hinnangul **suureneb järgmise kümne aasta jooksul sisserändajate hulk** Valgevenes, Eestis, Saksamaal, Ungaris, Itaalias, Jaapanis, Vene Föderatsioonis, Serbias ja Ukrainas ([United Nations, 2019b \[53\]](#)).
  7. Eestis võib lähema paarikümne aasta vaates **iga-aastane paarituhandeline positiivne rändesaldo pidurdada rahvaarvu muutumist rohkem kui sündimuse suurenemine** ([Puur jt, 2018 \[54\]](#)).
  8. **Üha rohkem on tõendeid selle kohta, et ekstreemsete ilmastikunähtuste sagedus ja mastaap kasvavad ning see mõjutab järjest enam ka rännet** ja muid inimeste liikumisi. Kliimamuutus võib võimendada laiaulatuslikku rännet maapiirkondadest linnadesse ning arengumaadest arenenud riikidesse. ([International Organization for Migration, 2019 \[55\]](#))
  9. **COVID-19 pandeemia võib pöörata ümber nii üleilmastumise kui ka linnastumise suundumused**. Suured rahvahulgad tähendavad pandeemia kontekstis suurt terviseriski ning inimesed, kellel on selleks võimalus, püüavad järjest enam linnast lahkuda. Suurenenud on teise kodu soetamine maale. Need, kellel linnast lahkumise võimalust ei ole, tunnetavad suuremat ohtu ning piiravad oma liikumisi ja kontakte. **COVID-19 tõttu kasvab inimeste ja riikide vaheline distants, mis on viiruspandeemiaga toimetulekuks küll vajalik, kuid mis vähendab ühtlasi stabiilsust, jõukust ja rahulolu**. ([Garret, 2020 \[56\]](#)) Sellisteks ülemaailmseteks pandeemiateks peab olema valmis ka tulevikus.
  10. **Linnastumise vähenemine kahjustaks majanduskasvu**, sest linnad loovad hiigelmajandusi ning on osutunud märkimisväärselt tõhusateks innovatsiooni- ja loovusinkubaatoriteks ([Garret, 2020 \[57\]](#)).
  11. Linnu peetakse suurenenud energiatarbimise, keskkonnareostuse ja kliimamuutuse põhjustajaks ([CB Insights, 2021a \[58\]](#)). Tegelikult võib suurem asustustihedus vähendada energiatarbimist ja ka heitkoguseid, kui transport ja ehitised on sobivalt kohandatud. See tähendab, et **linnad võivad olla keskkonnasäästlikumad**. ([European Strategy and Policy Analysis System, 2019 \[59\]](#); [Garret, 2020 \[60\]](#))
  12. **Suurenev lõhe rikaste ja vaeste vahel viib üha enamates Euroopa linnades segregatsiooni ehk ruumilise eraldatuseni**, vähendades linnade sotsiaalset stabiilsust ja konkurentsivõimet. Kuigi Euroopas on segregatsioon väiksem kui USA suurlinnades, on see kiirelt kasvamas. Euroopa linnadest kasvab **sotsiaalmajandusliku segregeerumise ja ruumilise eraldatuse tase kõige kiiremini Tallinnas**, kus see on pea kaks korda kõrgem kui näiteks Riias või Vilniuses. ([Tammaru, 2017 \[61\]](#); [Raud, 2019 \[62\]](#))
  13. **Kõrgepalgaliste tippspetsialistide Eestisse saamisel on kvaliteetne elukeskkond määrava tähtsusega**. Ruumiloomesse tuleks panustada märksa enam ja läbimõeldumalt. Kvaliteetne linnaruum ja elukeskkond tervikuna **on oluline tegur kodu määratlemisel, sh talentide koju naasmisel, ning nõnda on see ka konkurentsieelis teiste linnade ning teiste lähipiirkonna riikide ees**. ([Mänd ja Koov, 2020 \[63\]](#))

Vaata lisaks megatrendi [Rahvastikumuutused suunavad arengut](#).

Allikad

1. 4. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2019c). **World Urbanization Prospects 2018: Highlights (ST/ESA/SER.A/421)**. Kasutatud 23.05.2021, <https://population.un.org/wup/Publications/Files/WUP2018-Highlights.pdf>
2. 23. 26. 48. 59. European Strategy and Policy Analysis System (ESPAS) (2019). **Global Trends to 2030: Challenges and Choices for Europe**. Gaub, F. (toim.). [doi:10.2872/074526](https://doi.org/10.2872/074526)
3. 24. PwC (2018b). **Workforce of the future: The competing forces shaping 2030**. Kasutatud 25.02.2021, <https://www.pwc.com/gx/en/services/people-organisation/workforce-of-the-future/workforce-of-the-future-the-competing-forces-shaping-2030-pwc.pdf>
5. Baeumler, A., D'Aoust, O., Das, Maitreyi B., Gapihan, A., Goga, S., Lakovits, C., Restrepo Cavadid, P., Singh, G., Terraza, H. (2021). **Demographic Trends and Urbanization**. Washington, D.C.: World Bank Group. Kasutatud 24.05.2021, <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/260581617988607640/demographic-trends-and-urbanization>
6. 28. 49. 58. CB Insights (2021a). **12 Tech Trends To Watch Closely In 2021**. Kasutatud 10.03.2021, <https://www.cbinsights.com/research/report/top-tech-trends-2021/>
7. 55. International Organization for Migration (IOM) (2019). **World Migration report 2020**. Kasutatud 4.05.2021, https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf
8. 20. Anniste, K. (2018a). **Rändetrendid maailmas, Euroopas ja Eestis**. Poliitikauuringute Keskus Praxis. RITA-ränne projekt. Kasutatud 28.03.2021, http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2018/02/rita_ranne.pdf
9. 12. 14. 33. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2020a). **International Migration 2020 Highlights (ST/ESA/SER.A/452)**. Kasutatud 24.05.2021, https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/undesa_pd_2020_international_migration_highlights.pdf
10. European Political Strategy Centre (2019). **10 Trends shaping the future of work**. [doi:10.2872/69813](https://doi.org/10.2872/69813)
11. **Immigration to the United States**. Wikipedia. Kasutatud 18.06.2021, https://en.wikipedia.org/wiki/Immigration_to_the_United_States
13. 53. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2019b). **World Population Prospects 2019: Highlights. Ten key findings**. Kasutatud 22.03.2021, https://www.connaissancedesenergies.org/sites/default/files/pdf-actualites/WPP2019_10KeyFindings.pdf
15. 16. **Statistikaamet. Rahvastik soo ja vanuserühma järgi, 1. jaanuar**. Statistikaameti andmebaas, tabel RV021. Kasutatud 23.05.2021, https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik_rahvastikunaitajad-ja-koosseis_rahvaarv-ja-rahvastiku-koosseis/RV0211
17. 18. **Statistikaamet. Ränne soo, vanuserühma ja rände liigi järgi**. Statistikaameti andmebaas, tabel RVR03. Kasutatud 23.05.2021, https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik_rahvastikusundmused_ranne/RVR03

- [19.](#) Ots, M. (toim.). (2020). **Professor: Eestis on toimunud rändepööre.** ERR, uudised, 17. jaanuar. Kasutatud 22.03.2021, <https://www.err.ee/1025310/professor-eestis-on-toimunud-randepoore>
- [21.](#) [22.](#) [41.](#) [47.](#) ESPON (2019). **State of the European Territory.** ESPON contribution to the debate on Cohesion Policy post 2020. Kasutatud 3.05.2021, https://soet.espon.eu/documente/StateOfTheEuropeanTerritory_full_report.pdf
- [25.](#) Pärna, O. (2016). **Töö ja oskused 2025. Ülevaade olulisematest trendidest ja nende mõjust Eesti tööturule 10 aasta vaates.** Tallinn: Kutsekoda. <https://oska.kutsekoda.ee/uuring/8131-2/>
- [27.](#) World Economic Forum (2020b). **Smart at Scale: Cities to Watch. 25 Case Studies.** Community Paper. Kasutatud 24.05.2021, http://www3.weforum.org/docs/WEF_Smart_at_Scale_Cities_to_Watch_25_Case_Studies_2020.pdf
- [29.](#) World Economic Forum (2021b). **Net Zero Carbon Cities: An Integrated Approach.** Kasutatud 24.05.2021, https://www3.weforum.org/docs/WEF_Net_Zero_Carbon_Cities_An_Integrated_Approach_2021.pdf
- [30.](#) World Economic Forum (2018). **Agile Cities Preparing for the Fourth Industrial Revolution.** Kasutatud 24.05.2021, https://www3.weforum.org/docs/WP_Global_Future_Council_Cities_Urbanization_report_2018.pdf
- [31.](#) World Economic Forum, PwC (2018). **Circular Economy in Cities-Evolving the model for a sustainable urban future.** Kasutatud 24.05.2021, https://www3.weforum.org/docs/White_paper_Circular_Economy_in_Cities_report_2018.pdf
- [32.](#) [50.](#) [51.](#) Anniste, K. (2018b). **Töörännet reguleerivad rändepoliitikad.** RITA-rände projekt. Kasutatud 28.03.2021, https://sisu.ut.ee/sites/default/files/ranne/files/toorannet_reguleerivad_randepoliitikad.pdf
- [34.](#) [43.](#) Eamets, R. (2018). **Mis suunas areneb tulevikumajandus ja mis oskusi siis vajatakse?** Riigikogu Toimetised 37, 31:42. Kasutatud 22.03.2021, <https://rito.riigikogu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2018/06/Eamets.pdf>
- [35.](#) [38.](#) [39.](#) [40.](#) [46.](#) [52.](#) Eamets, R., Puur, A., Piirits, M., Anniste, K., Sakkeus, L., Klement, M. (2018). **Eesti tööjõu prognoos: sisseränne vs hõivemuutus.** RITA-ränne projekt. Kasutatud 28.03.2021, https://sisu.ut.ee/sites/default/files/ranne/files/luhikokkuvote_1_toojou_pakkumine_sisseanne_ja_hoive_4_02.07.2018.pdf
- [36.](#) Siseministerium, Euroopa Rändevõrgustiku Eesti kontaktpunkt (2019). **Rändestatistika ülevaade 2015–2019.** Kasutatud 2.05.2021, https://www.siseministerium.ee/sites/default/files/randestatistika_est_pdf.pdf
- [37.](#) [54.](#) Puur, A., Eamets, R., Piirits, M., Klesment, M. (2018). **Integreeritud rahvastiku- ja hõiveprognoos: Eesti valikud aastani 2100.** Riigikogu Toimetised 38/2018. Kasutatud 22.03.2021, <https://rito.riigikogu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2018/12/Integreeritud-rahvastiku-ja-h%C3%B5iveprognoos-Eesti-valikud-aastani-2100.-Puur-Eamets-Piirits-Klesment.pdf>
- [42.](#) Vabariigi Valitsuse kodulehekülj (i.a.). **Eesti 2035. Riigi pikaajaline arengustrateegia.** Kasutatud 2.05.2021, <https://valitsus.ee/strateegia-eesi-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia/materjalid>

- 44.** Rosenblad, Y., Tilk, R., Sömer, K. (2018). **Tulevikuvaade töäjõu- ja oskuste vajadusele: personali- ja administratiivtöö ning ärinõustamine.** Uuringu terviktekst. Tallinn: Kutsekoda, OSKA. Kasutatud 4.05.2021, <https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2018/06/Personali-administratiivt%C3%B6%C3%B6-ja-%C3%A4rin%C3%B5ustamise-uuring.pdf>
- 45.** ILO (2019a). **Changing business and opportunities for employers' and business organizations.** International Labour Office and International Organisation of Employers – Geneva: ILO and IOE. Kasutatud 9.03.2021, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---act_emp/documents/publication/wcms_679582.pdf
- 56. 57. 60.** Garret, G. (2020). **The post-COVID-19 world could be less global and less urban.** World Economic Forum, 18. mai. Kasutatud 2.04.2021, <https://www.weforum.org/agenda/2020/05/coronavirus-covid19-urbanization-globalization-change>
- 61.** Tammaru, T. (2017). **Sotsiaalne segregatsioon Tallinnas Euroopa linnade võrdluspeeglis.** Järvet, A. (toim). **Eesti Geograafia Seltsi Aastaraamat.** 42. köide, lk 142-158. Kasutatud 2.05.2021, http://egs.ee/wp-content/uploads/2017/10/EGS_aastaraamat_42_2017.pdf
- 62.** Raud, N. (2019). **Tallinnast võib saada Euroopa segregeerituim pealinn.** Postimees, 10. november. Kasutatud 2.05.2021, <https://www.postimees.ee/6822409/tallinnast-voib-saada-euroopa-segregeerituim-pealinn>
- 63.** Mänd, A., Koov, K. (2020). **Eesti linnade ruumilise arengu väljakutsed.** ERR uudised. 30. detsember. Kasutatud 24.05.2021, <https://www.err.ee/1222882/andro-mand-ja-katrin-koov-estli-linnade-ruumilise-arengu-valjakutsed>